

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖ

VALSTYBINIO AUDITO ATASKAITA

DĖL VALSTYBINĖS MOKESČIŲ INSPEKCIJOS PRIE FINANSŲ MINISTERIJOS BENDRADARBIAVIMO SU EUROPOS SĄJUNGOS ŠALIŲ MOKESČIŲ ADMINISTRATORIAIS KEIČIANTIS INFORMACIJA PRIDĖTINĖS VERTĖS MOKESČIO SRITYJE

2006 m. birželio 30 d. Nr. VA-8000-4-13

Vilnius

TURINYS

SANTRAUKA.....	3
IŽANGA.....	5
VALSTYBINIO AUDITO REZULTATAI.....	9
1. Bendradarbiavimo keičiantis informacija PVM srityje mastas.....	9
2. Atsakymų į ES šalių mokesčių administratorių siunčiamus paklausimus pateikimas laiku	12
3. Bendradarbiavimo keičiantis informacija PVM srityje rezultatyvumas	14
4. Centrinio mokesčių administratoriaus taikomos vidaus kontrolės priemonės tarptautinių informacijos mainų PVM srityje	18
IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS.....	21
PRIEDAI.....	25

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖ

VALSTYBINIO AUDITO ATASKAITA

DĖL VALSTYBINĖS MOKESČIŲ INSPEKCIJOS PRIE FINANSŲ MINISTERIJOS BENDRADARBIAVIMO SU EUROPOS SĄJUNGOS ŠALIŲ MOKESČIŲ ADMINISTRATORIAIS KEIČIANTIS INFORMACIJA PRIDĖTINĖS VERTĖS MOKESČIO SRITYJE

2006 m. birželio 30 d. Nr. 8000-4
Vilnius

SANTRAUKA

Valstybinio audito metu nagrinėtas Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Finansų ministerijos bendradarbiavimas su Europos Sąjungos (toliau – ES) šalių narių mokesčių administratoriais pridėtinės vertės mokesčio (toliau – PVM) srityje.

Lietuvai tapus ES nare įsigaliojo Europos Tarybos Reglamentas Nr. 1798/2003/EB dėl administracinio bendradarbiavimo PVM srityje, kuris nustato ES valstybių narių institucijų bendradarbiavimo ir keitimosi informacija tarpusavyje ir su Europos Komisija sąlygas ir pradėta keistis informacija netiesioginių mokesčių (akcizų ir PVM) srityje.

Valstybinė mokesčių inspekcija prie Finansų ministerijos audituojamu laikotarpiu aktyviai dalyvavo tarptautiniuose informacijos mainuose PVM srityje (žymiai padidėjo siunčiamų ir gaunamų paklausimų skaičius) ir iš esmės laikėsi Europos Tarybos Reglamentu Nr. 1798/2003/EB nustatytų atsakymų į paklausimus pateikimo terminų. Buvo operatyviai keičiamasi informacija, susijusia su įtariamu PVM sukčiavimu.

Pasirašyti dvišaliai susitarimai tarp Lietuvos ir Latvijos, Estijos, Vengrijos mokesčių administratorių dėl abipusės pagalbos gerinimo, sudarantys galimybes iš užsienio mokesčių administratorių operatyviai gauti daugiau naudingos informacijos.

Valstybinė mokesčių inspekcija prie Finansų ministerijos turi tobulinti:

– duomenų apie tarptautinių informacijos mainų metu gautos informacijos panaudojimo rezultatus suvedimą, analizę ir vertinimą. Turėtų būti detaliau reglamentuota, kokia informacija yra reikšminga ir kada turi būti suvedama į duomenų bazę.

– vidaus kontrolės procedūras tarptautinių informacijos mainų PVM srityje bei stiprinti apskričių valstybinių mokesčių inspekcijų kontrolę.

Valstybinė mokesčių inspekcija prie Finansų ministerijos turėtų užtikrinti iš užsienio mokesčių administratorių gautos naudingos informacijos sklaidą tarp visų apskričių valstybinių mokesčių inspekcijų ir Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Finansų ministerijos padalinių. Atliekant kompleksinius apskričių valstybinių mokesčių inspekcijų veiklos patikrinimus turėtų būti vertinamos vidaus kontrolės procedūros tarptautinių informacijos mainų PVM srityje.

Valstybinė mokesčių inspekcija prie Finansų ministerijos informavo, kad ėmėsi ar planuoja imtis priemonių, kad į Valstybės kontrolės pastabas bus atsižvelgta. Šią informaciją Valstybės kontrolė vertins stebėdama rekomendacijų įgyvendinimą.

IŽANGA

Audituojamos srities aprašymas

2005 m. gauta 4 841 690 tūkst. Lt PVM, tai sudarė 40,3 proc. valstybės biudžeto pajamų. Per 2005 m. Valstybinė mokesčių inspekcija prie Finansų ministerijos (toliau – Centrinis mokesčių administratorius) į valstybės biudžetą pervedė 3 693 072 tūkst. Lt PVM (76,3 proc. surinkto PVM), Muitinės departamentas – 1 148 618 tūkst. Lt PVM (23,7 proc. surinkto PVM).

Lietuvai tapus ES nare ir pradėjus taikyti ES teisės aktus, iš esmės pasikeitė prekių (paslaugų) tiekimo kitų ES valstybių asmenims ir prekių įsigijimų iš šių valstybių apmokestinimo PVM taisyklės, šių sandorių kontrolės procedūros. Prekių išvežimas į kitą (įvežimas iš kitos) ES valstybę (-ės) neforeminamas muitinės bendraisiais dokumentais, neskaičiuojamas importo PVM.

Nuo 2004 m. gegužės 1 d. Lietuvoje pradėtas taikyti Europos Tarybos Reglamentas Nr. 1798/2003/EB dėl administracinio bendradarbiavimo PVM srityje (toliau – Reglamentas). Remiantis Reglamento nuostatomis, ES valstybių narių mokesčių administratoriai turi keistis informacija ne tik tais atvejais, kai mokesčių patikrinimų metu iškyla klausimas, ar šalies narės mokesčių mokėtojas teisingai sumokėjo PVM savo šalyje, bet ir tada, kai analizuojant turimą informaciją kyla abejonių, kad kitos ES šalies mokesčių mokėtojas galėjo netinkamai vykdyti su PVM susijusias mokesčines prievoles kitoje šalyje.

Naudodamasi VIES¹ sistema, valstybė narė gali automatiškai ir nedelsiant gauti iš bet kurios valstybės narės informaciją apie atitinkamos valstybės narės PVM mokėtojų kodus, valstybių narių PVM mokėtojų Lietuvos PVM mokėtojams per atitinkamą kalendorinį ketvirtį patiektų prekių bendrąsias vertes. Jei šios informacijos nepakanka teisingai apskaičiuoti PVM, viena valstybė narė gali kreiptis į kitą valstybę narę su atskiru paklausimu dėl papildomos informacijos suteikimo ir su tuo susijusių tyrimų atlikimo.

Keičiantis informacija PVM srityje su kitų ES šalių narių mokesčių administratoriais yra siekiama užkirsti kelią PVM sukčiavimui tarptautiniu mastu ir užtikrinti efektyvią tarptautinių sandorių kontrolę. ES valstybėse kova su sukčiavimu yra pagrįsta abipusiu bendradarbiavimu. Bendros ES kompetetingų institucijų bendravimo taisyklės, tiesioginiai ryšiai tarp nacionalinių kovos su sukčiavimu įstaigų, galimybė gauti informaciją apie įmonių sandorius, pirkimų - pardavimų neatitikimus ES viduje, operatyviai keistis informacija apie įtartinus PVM mokėtojus ir sukčiavimo atvejus, užtikrina veiksmingesnį ir operatyvesnį šalių bendradarbiavimą, kuris padeda identifikuoti ir sumažinti PVM sukčiavimą.

¹ VIES sistema- (angl. *VAT Information Exchange System*) – su PVM susijusios informacijos mainų sistema tarp valstybių narių

Europos Komisijos įsteigtas Nuolatinio administracinio bendradarbiavimo komitetas (SCAC)² informacijos mainams tarp ES šalių narių mokesčių administratorių PVM srityje nustatė specialias paklausimų, greitųjų paklausimų ir spontaniškos informacijos pranešimų teikimo formas³ ir jų pildymo metodikas.

Europos aukščiausiųjų audito institucijų PVM darbo grupė pažymėjo ES valstybėse egzistuojančias rizikas PVM srityje⁴:

- Informacija saugoma VIES sistemoje ne visada laiku gaunama ir patikima;
- Informacija nepakankamai atnaujinama todėl, kad ES teisės aktuose numatytos procedūros nėra pakankamai efektyvios;
- Keitimasis informacijos apie abejotinus sandorius tarp ES šalių tiekėjų yra nepakankamai operatyvus ir intensyvus.

Audito subjektas – Valstybinė mokesčių inspekcija prie Finansų ministerijos, įstaigos kodas – 188659752, adresas – Vasario 16-osios g. 15, Vilnius.

Valstybinį auditą, vykdydamos Valstybės kontrolės 2005-08-03 pavedimą Nr. 8000-4, atliko Valstybės kontrolės Valstybės ataskaitų ir pajamų audito departamento vyriausioji valstybinė auditorė Erika Latyšovič (grupės vadovė) (2005-08-29–2005-09-05, 2005-12-01–2006-02-15, 2006-03-01–2006-06-30), vyriausioji valstybinė auditorė Birutė Žąsinienė (2005-11-15–2005-12-12, 2006-01-09–2006-05-02, 2006-06-01–2006-06-09), vyresnioji valstybinė auditorė Kristina Vaivadienė (2005-11-15–2006-02-01).

Audito objektas – Centrinio mokesčių administratoriaus bendradarbiavimas keičiantis informacija PVM srityje su ES šalių mokesčių administratoriais.

Audito tikslai:

1. Įvertinti, kaip Centrinis mokesčių administratorius laikosi teisės aktų, reglamentuojančių keitimąsi informacija PVM srityje, reikalavimų;
2. Įvertinti Centrinio mokesčių administratoriaus taikomas vidaus kontrolės priemones;
3. Įvertinti Centrinio mokesčių administratoriaus bendradarbiavimo keičiantis informacija su ES šalies mokesčių administratoriais rezultatyvumą;
4. Išnagrinėjus Lietuvos ir Lenkijos mokesčių administratorių bendradarbiavimą identifikuoti problemas, kylančias ES šalių mokesčių administratoriams keičiantis informacija PVM srityje.

Audituojamas laikotarpis: 2004-05-01–2005-12-31⁵.

² angl. *Standing Committee for Administrative Co-operation in the field of indirect taxation.*

³ SCAC2004 – SCAC aprobuota vieninga keitimosi su PVM susijusia informacija forma.

SCAC383 – SCAC aprobuota vieninga keitimosi informacija, susijusia su įtariamu PVM sukčiavimu, forma – greitis paklausimas.

⁴ *Activity Report 2004 of the Working Group on Value Added Tax. Rome, October 2004.*

⁵ Nagrinėjant paklausimų dinamiką ir tendencijas buvo naudojami 2003 – 2005 m. statistiniai duomenys

Audito procesas: Auditas pradėtas 2005-08-03, baigtas 2006-06-15. Auditas pradėtas siekiant įgyvendinti Europos aukščiausiųjų audito institucijų PVM darbo grupės rekomendacijas vystyti tarptautinį bendradarbiavimą tarp ES aukščiausiųjų audito institucijų, audituojant sritis, susijusias su keitimusi informacija mokesčių srityje. Auditas buvo vykdomas bendradarbiaujant su Lenkijos aukščiausiaisiais kontrolės rūmais (toliau – Lenkijos AKR).

Audito įrodymai gauti taikant patikrinimo (rašytinių dokumentų nagrinėjimo), apklausos (pokalbiai su darbuotojais), analitines procedūras, teisinę analizę, nagrinėjant iš Centrinio mokesčių administratoriaus, Lenkijos AKR gautus ir viešai internete skelbiamus duomenis.

Audito metu atlikome audito procedūras Centrinio mokesčių administratoriaus Tarptautinių informacijos mainų skyriuje, Kontrolės departamento PVM kontrolės skyriuje, Didžiųjų mokesčių mokėtojų departamente. Siuntėme klausimynus į dešimtį apskričių valstybinių mokesčių inspekcijų (toliau – teritorinės mokesčių inspekcijos). Atlikome papildomą auditą Kauno apskrities valstybinėje mokesčių inspekcijoje (Valstybės kontrolės 2006-04-03 raštas Nr. S-8000-1.10.1-434), naudojome Vilniaus ir Marijampolės apskričių valstybinių mokesčių inspekcijų vidaus audito tarnybų 2006 m. atliktų auditų, kuriuose buvo vertintas bendradarbiavimas PVM srityje, duomenis bei Centrinės mokesčių inspekcijos vidaus audito tarnybos 2005 m. atlikto Tarptautinių informacijos mainų skyriaus veiklos ir valdymo vidaus audito duomenis. Bendradarbiaudami su Lenkijos AKR, palyginome duomenis apie Lietuvos Lenkijai ir Lenkijos Lietuvai išsiųstus paklausimus, greituosius paklausimus ir spontanineis informacijos pranešimus⁶, atlikome paklausimų analizę pagal paklausimo tipą, sandorio, dėl kurio siunčiamas paklausimas, tipą ir pobūdį (veiklos rūšį), įvertinome atsakymų į paklausimus pateikimą laiku ir duomenų, gautų keičiantis informacija tarp Lietuvos ir Lenkijos mokesčių administratorių, panaudojimo rezultatus.

Atlikdami auditą laikėmės prielaidos, kad visi auditoriams pateikti dokumentai yra išsamūs ir galutiniai, o dokumentų kopijos atitinka originalus.

Vertinimo kriterijai:

Atlikdami auditą, Centrinio mokesčių administratoriaus priemones vertinome pagal:

1. Teisės aktų, reglamentuojančių tarptautinius informacijos mainus, laikymąsi;
2. Centrinio mokesčių administratoriaus vykdomų kontrolės priemonių tinkamumą;
3. Tarptautinių informacijos mainų rezultatyvumą.

Apribojimai:

Atsižvelgiant į tai, kad Valstybės kontrolė neturi teisės audituoti mokesčių mokėtojų, valstybiniai auditoriai negali sutikrinti mokesčių administratorių pateiktų duomenų apie atskirus

⁶ Nagrinėti duomenys nuo 2004-05-01 iki 2005-09-07

mokesčių mokėtojus su informacija, kurią turi šie mokėtojai, todėl išvados ir pastebėjimai yra paremti Lietuvos mokesčių administratorių pateikta informacija ir duomenimis, taip pat Lenkijos AKR, atlikusios panašų auditą Lenkijos mokesčių administracijoje, pateiktais duomenimis ir kita informacija.

Valstybiniai auditoriai privalo ekonomiškai ir efektyviai naudoti išteklius, todėl ataskaita parengta remiantis audito įrodymais, gautais taikant atranką.

Sąvokų paaiškinimai ir keitimosi informacija PVM srityje schema pateikiami valstybinio audito ataskaitos 1 ir 2 prieduose.

VALSTYBINIO AUDITO REZULTATAI

1. Bendradarbiavimo keičiantis informacija PVM srityje mastas

1.1. Keitimosi informacija PVM srityje tendencijos ir bendrieji rodikliai.

Iki 2004 m. gegužės 1 d. Centrinis mokesčių administratorius su užsienio šalių mokesčių administracijomis keitėsi informacija pagal tarptautines dvigubo apmokestinimo išvengimo sutartis ir tarptautinius tarpžinybinius susitarimus⁷. Pradėjus taikyti Reglamentą, žymiai padidėjo siunčiamų ir gaunamų paklausimų skaičius (1 lentelė).

1 lentelė

*Lietuvos mokesčių administratorių bendradarbiavimas su užsienio valstybių mokesčių administratoriais tiesioginių ir netiesioginių mokesčių srityje 2003 – 2005 metais*⁸

Laikotarpis	Lietuva-siuntėja	Lietuva-gavėja	Iš viso
2005 metai	1976	956	2932
2004 metai	624	470	1094
2003 metai	227	145	372

Centrinis mokesčių administratorius, vadovaudamasis Reglamento nuostatomis, paklausimų ir spontaninės informacijos pranešimų išsiuntė beveik 2 kartus daugiau negu gavo iš kitų valstybių mokesčius administruojančių institucijų: 2004 m. II – IV ketv. išsiuntė 65, o gavo 36; 2005 m. išsiuntė 545, o gavo 191 (2 lentelė).

2 lentelė

*Centrinio mokesčių administratoriaus 2005 m. bendradarbiavimas su ES valstybių mokesčių administratoriais PVM srityje (išsiųsti ir gauti paklausimai ir spontaninės informacijos pranešimai)*⁹.

Šalis	Švedija	Belgija	Čekija	Austrija	Kipras	Danija	Vengrija	D. Britanija	Nyderlandai	Prancūzija	Estija	Vokietija	Italija	Lenkija	Latvija	Ispanija	Suomija	Slovakija	Airija	Graikija	Malta	Viso
	Lietuva- paklausimų siuntėja	11	5	3	4	1	10	6	16	14	18	10	52	2	58	59	3	2	1	2		1
Lietuva- spontaninės informacijos pranešimų siuntėja	15	7	6	2		20	4	16	12	20	3	74	8	16	46	7	6	4		1		267
Iš viso	26	12	9	6	1	30	10	32	26	38	13	126	10	74	105	10	8	5	2	1	1	545
Lietuva- paklausimų gavėja	4	2				2	6			1	21	30		35	76							177
Lietuva- spontaninės informacijos pranešimų gavėja	5								1			6			1		1					14
Iš viso	9	2				2	6		1	1	21	36		35	77		1					191

⁷ Centrinis mokesčių administratorius rinkdavo ir siūsdavo informaciją apie užsienio šalių, su kuriomis pasirašytos dvigubo apmokestinimo išvengimo sutartys ir tarpžinybiniai susitarimai, piliečių (rezidentų) gautas pajamas Lietuvoje, savo ruožtu gaudavo informaciją apie Lietuvos rezidentų gautas pajamas užsienyje, t. y. tarptautiniai informacijos mainai buvo vykdomi tik tiesioginių mokesčių srityje.

⁸ Šaltinis – Centrinio mokesčių administratoriaus Tarptautinių informacijos mainų skyrius.

1 pavyzdys. Keitimosi informacija mastai tarp Lenkijos ir Lietuvos mokesčių administratorių

Audituojamu laikotarpiu Lenkija Lietuvai išsiuntė 28 paklausimus. Spontinės informacijos pranešimų ir greitųjų paklausimų nesiuntė.

Lietuva Lenkijai išsiuntė 28 paklausimus, 16 spontinės informacijos pranešimų ir 6 greituosius paklausimus. Lietuvos Lenkijai ir Lenkijos Lietuvai išsiųstų paklausimų pasiskirstymas pagal teritorines mokesčių inspekcijas pateikiamas 3 priede.

Bendra Lenkijos Lietuvai išsiųstų paklausimų sandorių suma yra apie 38 000 tūkst. Lt. Bendra Lietuvos Lenkijai išsiųstų paklausimų sandorių suma – 15 942 tūkst. Lt. (vidutinė sandorio suma yra 569 tūkst. Lt.).

Lietuvos Lenkijai siunčiamų paklausimų pasiskirstymas pagal sandorių sumas¹¹:

Sandorių suma	Iki 10 tūkst. Lt	Nuo 10 iki 100 tūkst. Lt	Nuo 100 tūkst. Lt iki 1 mln. Lt	Daugiau kaip 1 mln. Lt
Paklausimų skaičius*	8	9	7	3

Atlikus analizę pagal paklausimo tipą nustatyta, kad siunčiamuose paklausimuose dažnai pažymimi keli tipai (pvz.: „abejotinas sandoris“, „abejotinas gabenimas“ ir pan.). Dažniausiai pasitaikantys tipai yra „abejotinas sandoris“, „įtariamas sukčiavimas“.

Nagrinėjamu laikotarpiu problematiškiausiomis sritimis galima laikyti lengvosios pramonės veikos sritis, susijusias su drabužių, avalynės gamyba ir prekyba, nes dėl šių sričių sandorių Lietuva siuntė 39 proc. paklausimų. Visais atvejais nustatyta tam tikrų neatitikimų.

Iš 28 Lietuvos Lenkijai pateiktų paklausimų 42,9 proc. atvejų Lietuvos ir Lenkijos ūkio subjektų sandoriai Lenkijos mokesčių administratorių buvo pripažinti įvykusiais ir nekeliančiais abejonių. 57,1 proc. paklausimų Lenkijos mokesčių administratoriai patvirtino nesutapimus, pateikti atsakymai ir kita papildoma informacija turėjo lemti tam tikrus Lietuvos mokesčių administratorių kontrolės veiksmus.

*1 paklausimo sandorio suma nenurodyta.

1.2. Keitimasis informacija, susijusia su įtariamu PVM sukčiavimu.

Audituojamu laikotarpiu išsiųsta 30 paklausimų ir 4 spontinės informacijos pranešimai naudojant greitųjų paklausimų formą, gauti 3 paklausimai ir 3 spontinės informacijos pranešimai.

1.3. Keitimasis informacija tarp Lietuvos ir Lenkijos mokesčių administratorių.

Lietuva ir Lenkija intensyviai keičiasi tarpusavyje informacija, susijusia su PVM. Atsakymai į paklausimus siunčiami operatyviai ir laikantis Reglamento reikalavimų (1 pavyzdys).

1.4. Sandorio suma, dėl kurios kreipiamasi.

Europos Tarybos reglamentas nenustato, kokia turi būti paklausimuose nurodoma minimali sandorių vertės riba, kurią viršijus atsakymas turi būti teikiamas privalomai. Centrinio mokesčių administratoriaus patvirtintose Abipusės pagalbos ir keitimosi informacija su užsienio valstybių mokesčių administracijomis taisyklėse (toliau – Abipusės pagalbos taisyklės)¹² nustatyta minimali sandorio vertė, kai viena valstybė narė suteikia kitai valstybei narei informaciją, reikalingą teisingai apskaičiuoti PVM. Norint pateikti paklausimą, susijusį su mažesne suma,

⁹ Centrinio mokesčių administratorius Tarptautinių informacijos mainų skyriaus pateiktais duomenimis, informacija nesiųsta ir negauta iš Portugalijos, Slovėnijos ir Liuksemburgo.

¹⁰ SCAC 2004 formoje paklausimo tipas žymimas O6 langelyje.

¹¹ Lietuvos mokesčių administratoriaus siunčiamuose paklausimuose pagal mokesčių mokėtojo pateiktas sąskaitas nurodyta sandorio suma dažnai neatitinka rinkos kainos, o tikslas įsitikinti deklaruojamos įsigijimų vertės teisingumu gali būti viena iš siuntimo priežasčių.

¹² Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Finansų ministerijos viršininko 2004-04-29 įsakymas Nr.V-92 „Dėl abipusės pagalbos ir keitimosi informacija su užsienio valstybių mokesčių administracijomis“.

paklausimas turi būti pagrįstas išsamiu paaiškinimu, kodėl kreipiamasi dėl mažesnės negu nustatyta sumos ir kodėl tokios informacijos gavimas yra būtinas.

Centrinio mokesčių administratoriaus paaiškinimu, kai kurios ES šalys (pavyzdžiui: Vokietija, Jungtinė Karalystė) neatsako į paklausimus, kuriuose nurodytų sandorių sumos neviršija sutartos minimalios sandorio sumos ribos¹³.

Kai tarp ES valstybių narių kompetentingų institucijų sudaryti dvišaliai susitarimai, nustatantys mažesnę minimalią sandorio sumą, dėl kurios galima kreiptis su paklausimu, užtikrinama galimybė efektyviau keisti informacija.

Dvišaliai susitarimai yra pasirašyti tarp Lietuvos ir Latvijos, Estijos, Vengrijos mokesčių administratorių. Minėtos sutartys numato trumpesnę atsakymo į paklausimą pateikimo terminą – iki vieno mėnesio ir mažesnę minimalią sandorio, dėl kurio gali būti teikiamas paklausimas, vertės ribą.

1.5. Bendros ES šalių narių problemos bendradarbiaujant keičiantis informacija PVM srityje.

Audito metu vertinant Centrinio mokesčių administratoriaus bendradarbiavimą PVM srityje su ES šalių narių kompetentingomis institucijomis (konkrečiai – Lietuvos ir Lenkijos mokesčių administratorių bendradarbiavimą) išryškėjo bendros problemos, su kuriomis susiduria ES šalių narių kompetingos institucijos keičiantis informacija PVM srityje. Bendras minėtų problemų sprendimas padėtų ES šalių narių kompetentingoms institucijoms aktyviau bendradarbiauti tarpusavyje ir efektyviau naudotis Reglamento nustatytais informacijos keitimosi galimybėmis:

- Nėra pakankamai aiškaus apibrėžimo, kuo skiriasi sąvokos „abejotinas sandoris“, „abejotinas gabenimas“, „abejotinas apmokėjimas“ nuo „įtariamo sukčiavimo“ sąvokos. Paklausimų formų pildymo metodikoje¹⁴ pateikti labai bendri šių sąvokų apibūdinimai.

- ES šalys narės, teikdamos Europos Komisijai statistines ataskaitas apie administracinį bendradarbiavimą ir keitimąsi informacija su kitomis valstybėmis narėmis, skirtingai traktuoja, kokia informacija priskirtina prie paklausimų, spontaniškos informacijos pranešimų, kokia – prie automatinės informacijos¹⁵. Dėl to kyla sunkumų lyginant ES šalių narių statistinius duomenis.

- Ne visose ES šalyse, siekiant užtikrinti operatyvius informacijos apie PVM sukčiavimo atvejus mainus naudojant greituosius paklausimus, keitimasis informacija tarp ES šalių mokesčių

¹³ Centrinio mokesčių administratoriaus paaiškinimu, šiuo metu Europos Komisija rengia dokumentą, kuriame bus apibendrinti visų ES valstybių narių požiūriai į paklausimuose minimų sandorių vertės ribą.

¹⁴ SCAC2004 formos pildymo metodika.

¹⁵ Automatinė informacija – tai periodiškai pagal Susitarimuose ir ES teisės aktuose numatytus terminus ir sąlygas perduodama informacija apie valstybėje užsienio valstybės mokesčių mokėtojams išmokėtas sumas arba bet kokios kitos iš anksto apibrėžtos informacijos reguliarius perdavimas be išankstinio prašymo.

administratorių organizuotas tiesiogiai tarp ES šalių narių mokesčių administratorių padalinių, atsakingų už PVM sukčiavimo atvejų tyrimą ir kontrolės veiksmų koordinavimą. Lietuvoje keitimasis informacija naudojant greituosius paklausimus su ES šalių mokesčių administratoriais organizuotas ne per tarptautinių informacijos mainų padalinį, o tiesiogiai per PVM kontrolės padalinį, atsakingą už PVM sukčiavimų tyrimą ir koordinavimą, kaip tai yra rekomenduojama Europos Komisijos Nuolatinio administracinio bendradarbiavimo komiteto dokumente Nr. 383.

– Informacijos mainų naudojant greituosius paklausimus operatyvumą riboja tai, kad ES šalys skirtingai kaupia informaciją duomenų bazėse, ne visos duomenų bazės yra centralizuotos. Lietuvos mokesčių administratoriaus duomenų bazės yra centralizuotos, svarbiausi duomenys yra perkelti į duomenų saugyklą, todėl duomenų bazėse kaupiamos informacijos pagrindu atsakymas gali būti pateikiamas nedelsiant.

– Sparčiau ir sklandžiau informacija keičiasi naujosios ES šalys narės. Spontantinės informacijos pranešimų siuntimą skatina Europos Komisija ir kitos Europos valstybės, tačiau naujoms ES šalims narėms spontantinės informacijos pranešimų siunčiama mažiau. Lietuva per 2005 m. yra gavusi 14 spontantinės informacijos pranešimų iš kitų ES šalių narių mokesčių administratorių (palyginimui – Lietuva per minėtą laikotarpį išsiuntė ES šalims 267 spontantinės informacijos pranešimus).

2. Atsakymų į ES šalių mokesčių administratorių siunčiamus paklausimus pateikimas laiku

2.1. Vadovaujantis Reglamento nuostatomis, ES šalys narės turi kuo greičiau pateikti prašomą informaciją (atsakyti į paklausimus), bet ne vėliau kaip per tris mėnesius nuo prašymo gavimo dienos. Jei ES valstybės narės kompetetinga institucija, į kurią kreipiamasi, jau turi reikiamą informaciją, jos pateikimo terminas sutrumpinamas iki vieno mėnesio. Greitiesiems paklausimams nustatytas informacijos pateikimo terminas – vienas mėnuo.

Audituojamu laikotarpiu Centrinis mokesčių administratorius laikėsi Reglamento nustatytų atsakymų į paklausimus pateikimo terminų arba atsakydavo į juos anksčiau nustatyto termino (išskyrus toliau nurodytus atvejus, kai 2005 m. į 1,7 proc. paklausimų buvo atsakyta nedaug vėluojant) (2 pavyzdys):

- 2004 m. Centrinis mokesčių administratorius į visus paklausimus pateikė atsakymus laiku. Europos Komisija Lietuvą kartu su Latvija ir Slovėnija paminėjo kaip vienintele ES šalis, laiku atsakančias į paklausimus. Tuo tarpu kitos ES šalys,

remiantis Europos Komisijos išvadomis, 2004 m. vidutiniškai tik į 57 % paklausimų atsakė vadovaudamosi Reglamente nustatytais terminais¹⁶.

- 2005 m. iš 177 gautų paklausimų Centrinis mokesčių administratorius į 3 paklausimus (Vilniaus, Kauno ir Klaipėdos apskričių valstybinės mokesčių inspekcijos) atsakė vėluodamos vidutiniškai 7 dienas. Atsakymus į greituosius paklausimus Centrinis mokesčių administratorius teikė laiku.

2 pavyzdys. Atsakymų į paklausimus pateikimas

Lietuva į Lenkijos paklausimus atsakydavo vidutiniškai per 51,6 dienas, Lenkija – per 48 dienas, t.y. anksčiau negu nustatyta Reglamente.

2.2. Atkreipiame dėmesį į nepakankamą gaunamų paklausimų registravimo Tarptautinių informacijos mainų skyriaus kompiuterinėje programoje, persiuntimo atitinkamoms teritorinėms mokesčių inspekcijoms ar Centrinio mokesčių administratoriaus padaliniais procedūrų kontrolę: pagal Abipusės pagalbos taisyklių nuostatas Tarptautinių informacijos mainų skyrius iš užsienio šalių mokesčių administratorių gautą paklausimą turi registruoti Tarptautinių informacijos mainų skyriaus kompiuterinėje programoje ir ne vėliau kaip per 3 darbo dienas persiųsti paklausimą atitinkamai teritorinei mokesčių inspekcijai ar Centrinio mokesčių administratoriaus padaliniiui. Audito metu, vertinant minėtas procedūras, buvo nustatyta vėlavimo atvejų (3 pavyzdys). (*Žr. rekomendacijų 2.1. p.*)

3 pavyzdys. Iš Lenkijos mokesčių administratoriaus gautų paklausimų registravimas laiku

Audito metu įvertinus iš Lenkijos mokesčių administratoriaus gautų paklausimų (nuo 2005-01-01 iki 2005-09-07) registravimą laiku, iš 28 atvejų nustatytas vienas atvejis, kai į Tarptautinių informacijos mainų skyriaus kompiuterinę programą paklausimas buvo įregistruotas praėjus 11 darbo dienų nuo jo gavimo, 8 atvejai, kai Tarptautinių informacijos mainų skyrius vėlavo persiųsti teritorinėms mokesčių inspekcijoms iš Lenkijos mokesčių administratoriaus gautus paklausimus. Lenkijos mokesčių administratoriui atsakymai į paklausimus buvo pateikti nepažeidžiant Reglamente nustatytą terminą.

2.3. ES šalys narės skirtingai traktuoja Nuolatinio administracinio bendradarbiavimo netiesioginių mokesčių srityje komiteto dokumentų Nr. 383 ir Nr. 399 nuostatas dėl atsakymų pateikimo termino. Minėtuose dokumentuose nurodyta, kad į greituosius paklausimus turi būti atsakoma kiek įmanoma greičiau. Konkretus terminas, per kurį būtina atsakyti klausiančiajai

¹⁶ Šaltinis – Europos Komisijos nuolatinio administracinio bendradarbiavimo netiesioginių mokesčių srityje komiteto (SCAC) dokumentas Nr. 425.

šaliai, Europos Komisijos reglamentuose nenustatytas, todėl skirtingose šalyse nustatyti skirtingi terminai (4 pavyzdys).

4 pavyzdys. Terminų, per kuriuos turi būti atsakoma į greitąjį paklausimą, palyginimas

Lietuvos centrinis mokesčių administratorius atsakymą turi pateikti ne vėliau kaip per 3 darbo dienas, Lenkijos – per mėnesį, Danijos – per 3 mėnesius.

Toks skirtingas sąvokos „kaip įmanoma greičiau“ supratimas gali daryti neigiamą įtaką informacijos mainų operatyvumui, ypač todėl, kad greitieji paklausimai yra naudojami esant įtarimams dėl galimo PVM sukčiavimo.

3. Bendradarbiavimo keičiantis informacija PVM srityje rezultatyvumas

3.1. ES Taryba, priimdama Reglamentą, siekė, kad jo nuostatų įgyvendinimas užtikrintų veiksmingesnę kovą su PVM sukčiavimu. Audito metu kilo abejonių, ar siunčiamų paklausimų ir gautos spontatinės informacijos rezultatyvumo analizei skiriamas pakankamas dėmesys.

Tarptautinių informacijos mainų skyriaus paaiškinimu, iki 2006 m. pradžios duomenys apie iš užsienio gautos informacijos panaudojimo rezultatus nebuvo suvedami į Tarptautinių informacijos mainų bylų apskaitos kompiuterinę programą.

Centrinio mokesčių administratoriaus nuomone, į kitos valstybės narės mokesčių administratorių su paklausimu turi būti kreipiamasi tam, kad būtų patvirtintos arba paneigtos abejonės dėl tarp šalių įvykusio sandorio ar konkrečių su sandoriu susijusių aplinkybių (pvz., objekto, vertės, specialios apmokestinimo schemos taikymo, PVM sumokėjimo kitoje ES valstybėje narėje ar pan.). Kreipiamasi tuo atveju, kai jau yra išnaudotos visos vidinės galimybės, kurios tokių abejonių neišskleidė ir vienintelė galimybė išsiaiškinti lieka prašymo dėl pagalbos suteikimo siuntimas kitos valstybės kompetentingai institucijai. Šiame kontekste rezultatyvumas yra ir turi būti suprantamas kaip sandorių tarp ES valstybių mokesčių mokėtojų patikrinimui reikalingos informacijos gavimas, o ne paklausimų skaičiaus apribojimas tik iki tokių, kurių rezultate gautos informacijos pagrindu gali būti priskaičiuojamos papildomos sumos. Tokio kriterijaus nustatymas iškreiptų PVM informacijos mainus reglamentuojančiuose ES teisės aktuose realizuotą tarpusavio bendradarbiavimo idėją keistis informacija reikalinga šalims sėkmingai atlikti kontrolės veiksmus, kovojant su PVM sukčiavimu ir mokesčių vengimu. Pažymėtina, kad aktyvus mokesčių administratorių bendradarbiavimas, įskaitant ir spontatinės informacijos siuntimą dėl nustatytų rizikingų sandorių, turinčių PVM sukčiavimo schemoms būdingų požymių, yra svarbi tarptautinio PVM sukčiavimo ir mokesčių vengimo prevencijos priemonė.

Centrinio mokesčių administratoriaus patvirtintose Abipusės pagalbos taisyklėse, kurios įsigaliojo nuo 2004-05-01, numatyta, kad duomenis apie iš užsienio valstybių mokesčių administracijų gautos informacijos panaudojimo rezultatus į Tarptautinių informacijos mainų bylų apskaitos kompiuterinę programą suveda teritorinių mokesčių inspekcijų kontaktiniai ar kiti įgalioti asmenys. Įvertinus ir apibendrinus teritorinių mokesčių inspekcijų atsakymus į

klausimynus nustatyta, kad pastarosios duomenis apie iš užsienio gautos informacijos panaudojimą suvedavo skirtingai ir ne visos (*plačiau žiūrėti valstybinio audito ataskaitos 4 priedą*).

Mūsų nuomone, duomenys apie gautos informacijos panaudojimą nėra patikimi – Centrinis mokesčių administratorius nenustatė, kokie duomenys ir kada turi būti suvedami į Tarptautinių informacijos mainų bylų apskaitos kompiuterinę programą (5 pavyzdys).

5 pavyzdys. Teritorinių mokesčių inspekcijų pateikti duomenys (neskaitant greitųjų paklausimų) apie iš užsienio valstybių mokesčių administracijų gautos informacijos panaudojimo rezultatus

Teritorinių mokesčių inspekcijų pateikti duomenys (2006-02-06):

2004-05-01–2004-12-31 teritorinės mokesčių inspekcijos išsiuntė 53 paklausimus. Pasinaudojus atsakymuose pateikta informacija papildomai apskaičiuota 149 tūkst. Lt. PVM, 6 proc. atvejų, kai atsakymai padėjo nustatyti PVM sukčiavimo schemas, įtartinus PVM mokėtojus ir pan. Informacija apie papildomai apskaičiuotas sumas pateikė tik Vilniaus apskrities mokesčių inspekcija.

2005 m. teritorinės mokesčių inspekcijos ir Centrinio mokesčių administratoriaus Didžiųjų mokesčių mokėtojų departamentas išsiuntė 281 paklausimą. Pasinaudojus atsakymuose pateikta informacija papildomai apskaičiuota 177 tūkst. Lt. PVM, 6 proc. atvejų, kai gauti atsakymai turėjo kitokią, nefinansinį poveikį, padėjo identifikuoti PVM sukčiautojus ar pan.

Iš viso 2004-05-01–2005-12-31 papildomai apskaičiuota 326 tūkst. Lt. PVM

Centrinis mokesčių administratorius informavo, kad teritorinės mokesčių inspekcijos į Tarptautinių informacijos mainų bylų apskaitos kompiuterinę programą suvedė turimus (nes ne visi patikrinimai yra baigti) duomenis apie iš užsienio gautos informacijos panaudojimo (išsiuntus/gavus paklausimus) rezultatus už laikotarpį nuo 2004-05-01 iki 2005-12-31.

Pagal 2006-05-30 Tarptautinių informacijos mainų skyriaus pateiktus duomenis iki 2006-04-27 (mokesčio apskaičiavimo data) panaudojus iš užsienio gautą informaciją papildomai apskaičiuota 817 tūkst. Lt pridėtinės vertės mokesčio, baudų ir delspinigių.

Abipusės pagalbos taisyklėse turėtų būti detalčiau reglamentuota, kokia informacija apie tarptautinių informacijos mainų rezultatus yra reikšminga ir kada turi būti suvedama (įforminus patikrinimo rezultatus, priėmus sprendimą dėl patikrinimo akto tvirtinimo, pasibaigus mokestiniam ginčui). (*Žr. rekomendacijų 3.1., 3.2. p.*)

Gautos informacijos panaudojimo rezultatų analizė turėtų tapti svarbiu veiksmu tobulinant informacijos mainų sistemą netiesioginių mokesčių srityse. (*Žr. rekomendacijų 3.1., 3.2. p.*)

3.2. Audito metu įvertinus teritorinių mokesčių inspekcijų pateiktus duomenis apie iš užsienio gautos spontanine informacijos panaudojimo rezultatus (per 2005 m. iš užsienio mokesčių administratorių gauta 14 spontanine informacijos pranešimų¹⁷), nustatyta, kad, gavusios spontanine informacijos pranešimus, teritorinės mokesčių inspekcijos per 2 – 3 mėn. atlieka daugiau negu 70 proc. atvejų tyrimus. 64 proc. testuotų atvejų spontanine informacijos

¹⁷ Neįskaitant greitųjų paklausimų.

pranešimų nedavė finansinių ar kitokių rezultatų, 18 proc. atvejų po atliktų tyrimų išsiųsta papildoma spontanišė informacija, 18 proc. tyrimų nebaigti.

Manome, kad Centrinis mokesčių administratorius, atlikęs gautos spontanišės informacijos pranešimų rezultatyvumo analizę, turėtų numatyti, kokiais atvejais gavus spontanišės informacijos pranešimą reikia inicijuoti tam tikrus kontrolės veiksmus nedelsiant, o kada tai daryti sukaupus daugiau informacijos apie mokesčių mokėtoją. (*Žr. rekomendacijų 3.3. p.*)

3.3. Centrinio mokesčių administratoriaus PVM kontrolės skyriaus pateiktais duomenimis, 2005 m., gavus iš ES šalių mokesčių administratorių atsakymus į greituosius paklausimus, papildomai apskaičiuota 35,4 tūkst. litų PVM ir delspinigių, be to, išanalizavus gautą informaciją, duotas 1 pavedimas teritorinei mokesčių inspekcijai atlikti mokestinį tyrimą, informacija perduota Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybai ir išsiųsti 3 spontanišės informacijos pranešimai kitoms ES šalims. Atlikus tyrimą pagal spontanišės informacijos pranešimą dėl įtariamo PVM sukčiavimo, 1 mokesčių mokėtojas išregistruotas iš PVM mokėtojų registro, t.y. nutraukta įtariamo PVM sukčiavimo „karuselinė“ schema ir toliau vykdomas tyrimas.

Atsakymuose į greituosius paklausimus ES mokesčių administratorių pateikta informacija panaudota būsimųjų PVM mokėtojų rizikingumo vertinimui, poregistracinei PVM mokėtojų kontrolei. Pagal 2006 m. I ketv. gautus greituosius paklausimus, iš PVM mokėtojų registro išregistruoti 3 realios ekonominės veiklos nevykdę Lietuvos mokesčių mokėtojai, kurių PVM kodais buvo pasinaudota arba ketinama pradėti naudotis tarptautinėse PVM sukčiavimo schemose.

3.4. Lietuvos – Lenkijos informacijos mainų rezultatyvumas.

Audituojamu laikotarpiu iš 28 Lietuvos pateiktų paklausimų Lenkijai, 12 (43 proc.) atvejų Lenkijos mokesčių administratoriai patvirtino, kad sandoriai įvyko, abejoti dėl jų nėra pagrindo. Gauti atsakymai į kitus 16 paklausimų patvirtino tam tikrus nesutapimus, todėl dėl jų buvo atliekami kontrolės veiksmai. Iš 28 Lenkijos paklausimų Lietuvos mokesčių administratoriams 17 (61 proc.) atvejų Centrinis mokesčių administratorius patvirtino įvykusius sandorius, kiti atsakymai patvirtino tam tikrus nesutapimus (3 lentelė).

Duomenys apie informacijos gautos pagal Lietuvos paklausimus Lenkijai panaudojimą

Atvejų skaičius	%	Rezultatai
Lietuvos mokesčių administratoriaus išsiųsti paklausimai Lenkijos mokesčių administratoriui		
12	42.86	Sandoriai nekelia abejonių
1	3.57	Papildomai apskaičiuota 11 tūkst. Lt PVM.
1	3.57	Taikant ekonominių modelių metodą numatoma papildomai apskaičiuoti 120 tūkst. Lt, iš jų 10 tūkst. Lt PVM.
2	7.14	Konfiskuotos prekės be išsigijimo dokumentų už 610 tūkst. Lt. Pajamos jas realizavus nustatyta tvarka bus pervestos į valstybės biudžetą, pritaikyta administracinė atsakomybė.
4	14.29	Medžiagą vertina pažeidimų vertinimo skyrius, tyrimas nebaigtas
1	3.57	Pritaikyta administracinė atsakomybė
1	3.57	Finansinis rezultatas galimas Lenkijoje
4	14.29	Papildomai mokesčių apskaičiuota nebus
1	3.57	Numatoma atlikti patikrinimą
1	3.57	Pradėtas ikiteisminis tyrimas
Iš viso:	28	100%
Lenkijos mokesčių administratoriaus išsiųsti paklausimai Lietuvos mokesčių administratoriui		
17	60.71	Sandoriai nekelia abejonių
6	21.43	Yra pagrindas abejoti dėl sandorių tikrumo ar sandorio šalies kaip PVM mokėtojos egzistavimo. Lenkijos mokesčių administratoriai, įvertinę atsakymuose į paklausimus pateiktą informaciją, papildomai apskaičiavo 175,7 tūkst. PLN, iš jų išieškojo 112,0 tūkst. PLN; mokesčių mokėtojams pritaikytos administracinės sankcijos, kurių bendra suma 26,3 tūkst. PLN; patikslinta 11 VIES ir PVM deklaracijų
5	17.86	Nustatyti VIES duomenų netikslumai pašalinti nustatyta tvarka
Iš viso:	28	100 %

Bendradarbiavimas su Lenkijos mokesčių administratoriais būtų gerokai efektyvesnis ir spartesnis, jei tarp Lenkijos ir Lietuvos mokesčių administratorių, būtų pasirašytas dvišalis susitarimas, kuriame būtų aptarti ne tik minimalios sandorio, dėl kurio galima kreiptis, vertės klausimai, bet ir kiti specifiniai atvejai (pvz.: PVM kodo suteikimo specifika: kai PVM kodas suteikiamas prekybai šalies viduje, PVM kodo suteikimo ypatumai individualioms įmonėms ir jų savininkams, turgaviečių prekyba); trumpesni negu Reglamente nustatytieji, atsakymų į paklausimus pateikimo terminai (6 pavyzdys).

6 pavyzdys. Specifiniai keitimosi informacija atvejai

2005 m. 6 Lietuvos išsiųstus paklausimus Lenkijos mokesčių administratorius sugrąžino nenagrinėjęs, nes sandorio suma neviršijo 1500 eurų (pagal žodinį susitarimą tarp Lietuvos ir Lenkijos kompetetingų institucijų minimali sandorio, dėl kurio yra siunčiamas paklausimas, suma yra 1500 eurų).

Atliekant gabenančių prekes iš Lenkijos vežėjų patikrinimus, dažni atvejai, kad gabenamos prekės pagal išankstinius užsakymus didelei fizinių asmenų su verslo liudijimais grupei. Išrašomas didelis kiekis išsigijimo dokumentų skirtingiems asmenims mažomis sumomis, kurių kiekviena neviršija 1500 eurų, tokiu būdu suskaidant tikrąją sandorio sumą. Dokumentuose nurodytos įmonės, pagal VIES duomenų bazę yra neegzistuojančios, tačiau Lenkijos mokesčių administratorius grąžina paklausimus be nagrinėjimo, motyvuojant tokį atsakymą mažomis sandorio sumomis.

Šiuo metu su Lenkija yra pasirašytas susitarimas dėl bendradarbiavimo keičiantis informacija tiesioginių mokesčių srityje, dvišalį susitarimą dėl keitimosi informacija PVM srityje planuojama pasirašyti 2006 m.

4. Centrinio mokesčių administratoriaus taikomos vidaus kontrolės priemonės tarptautinių informacijos mainų PVM srityje

4.1. Spontaninės informacijos sklaida.

Audito metu nustatyta atveju, kai atsakydami į paklausimus užsienio mokesčių administratoriai pateikė papildomą, nesusijusią su paklausime paminėtais asmenimis ar sandoriais informaciją (pvz., sandoryje dalyvavo keletas asmenų). Šios informacijos Tarptautinių informacijos mainų skyrius neperdavė atitinkamoms teritorinėms mokesčių inspekcijoms. (Žr. rekomendacijų 4.1. p.)

Centrinis mokesčių administratorius informavo, kad nuo 2006 m. informaciją, kuri tiesiogiai nesusijusi su paklausime minimu mokesčių mokėtoju, bet gali būti naudinga, perduoda atitinkamiems teritorinėms mokesčių inspekcijoms ar Centrinės mokesčių inspekcijos padaliniams.

Gauta bendro pobūdžio spontaninė informacija (pvz.: apie išregistruotus iš PVM mokėtojų registro ar keliančius įtarimus dėl PVM sukčiavimo užsienio mokesčių mokėtojus, duomenys apie susijusius asmenis, nerastus užsienio mokesčių mokėtojus ir pan.) nepaskleidžiama teritorinėms mokesčių inspekcijoms. (Žr. rekomendacijų 4.1. p.)

Centrinis mokesčių administratorius informavo, kad nuo 2006-03-13, pradėjęs naudoti naują Mokesčių įstatymų pažeidimų, piktnaudžiavimo atveju bei kitos mokesčių apskaičiavimo ir sumokėjimo kontrolei svarbios informacijos duomenų bazės versiją ir realizavus galimybę į ją įtraukti ir užsienio įmones, Centrinio mokesčių administratoriaus PVM kontrolės skyriaus darbuotojai, iš užsienio mokesčių administratorių gavę spontaninę informaciją apie dingusius ar įtartinus prekeivius ir nustatę sandorius/ryšius su Lietuvos mokesčių mokėtojais, ne tik inicijuoja ir koordinuoja kontrolės veiksmus, persiunčia informaciją atitinkamai teritorinei mokesčių inspekcijai, bet ir įtraukia į minėtą duomenų bazę PVM mokėtojų kontrolei svarbią informaciją, prieinamą visiems Centrinio mokesčių administratoriaus ir teritorinių mokesčių inspekcijų padaliniams.

4.2. Paklausimai, susiję su įtariamu PVM sukčiavimu.

Abipusės pagalbos taisyklėse yra nustatyta, kad Tarptautinių informacijos mainų skyrius, gavęs paklausimą (spontaninės informacijos pranešimą), kuriame yra pažymėtas langelis „Įtariamas sukčiavimas“, arba kita paklausime pateikta informacija kelia įtarimą, kad paklausimas gali būti susijęs su PVM sukčiavimu, paklausimo kopiją turi perduoti Centrinio mokesčių administratoriaus PVM kontrolės padaliniai.

Audito metu nustatyti atvejai, kad tuomet kai identiškuose paklausimuose yra pažymėtas langelis „Įtariamas sukčiavimas“, paklausimo kopija būdavo perduota Centrinio mokesčių administratoriaus PVM kontrolės padaliniui, jei langelis nepažymėtas – neperduota. Iš užsienio mokesčių administratorių gauta spontaniinė informacija apie įtartiną įmonę nepateikta PVM kontrolės padaliniui, nes paklausimo formoje nepažymėtas langelis „Įtariamas sukčiavimas“.

(Žr. rekomendacijų 4.2. p.)

Centrinis mokesčių administratorius informavo, kad nuo 2006 m. didesnę dėmesį skiria iš užsienio gautų paklausimų vertinimui: jei paklausime esanti informacija kelia įtarimą dėl galimo PVM sukčiavimo, nors ir nėra atitinkamos žymos apie įtariamą sukčiavimą, paklausimo kopija perduodama Centrinio mokesčių administratoriaus PVM kontrolės skyriui.

4.3. Centrinio mokesčių administratoriaus vykdoma teritorinių mokesčių inspekcijų kontrolė; teritorinių mokesčių inspekcijų taikomos vidaus kontrolės priemonės.

Vertinant, kaip Centrinis mokesčių administratorius koordinuoja, kontroliuoja teritorinių mokesčių inspekcijų veiklą tarptautinių informacijos mainų PVM srityje, nustatyta, kad audituojamu laikotarpiu Centrinis mokesčių administratorius teritorinėse mokesčių inspekcijose neatliko patikrinimų, kurių metu būtų vertinama, kaip teritorinės mokesčių inspekcijos įgyvendina Centrinio mokesčių administratoriaus nustatytų vidaus teisės aktų reglamentų reikalavimus minėtoje srityje. Iki valstybinio audito pradžios nė viena iš 10 teritorinių mokesčių inspekcijų vidaus audito tarnybų neatliko bendradarbiavimo, keičiantis informacija su užsienio valstybių mokesčių administratoriais, vertinimo vidaus audito.

Pastebėjimai dėl teritorinių mokesčių inspekcijų vidaus kontrolės priemonių:

- Pagal Abipusės pagalbos taisyklės, teritorinėse mokesčių inspekcijose tvarkyti gautų/išsiustų paklausimų apskaitą, sekti jų nagrinėjimo eigą turi tam paskirti kontaktiniai asmenys.

Papildomo audito Kauno apskrities valstybinėje mokesčių inspekcijoje metu kilo abejonių dėl inspekcijos siunčiamų/gaunamų paklausimų ir spontaniinės informacijos pranešimų apskaitos duomenų patikimumo *(plačiau žiūrėti valstybinio audito ataskaitos 4 priedą)*.

- Teritorinėse mokesčių inspekcijose nėra dokumentuotų įrodymų, koku būdu patikrinimų padalinių vadovai, kontaktiniai asmenys ar kiti atsakingi asmenys užtikrina ir kontroliuoja, kad prieš siunčiant paklausimą būtų pasinaudota visais galimais informacijos šaltiniais, kaip to reikalauja Abipusės pagalbos taisyklės. Inicijuojant naują paklausimą teritorinės mokesčių inspekcijos nepakankamai naudojami Tarptautinių informacijos mainų skyriaus duomenų bazėse sukauptą informacija apie jau anksčiau siųstus paklausimus ar gautus atsakymus. Audito metu

nustatyta atveju, kai Lenkijos mokesčių administracijai išsiųsti paklausimai dėl Lietuvos įmonės sandorių su Lenkijos įmone, nors pagal ankstesnius pranešimus jau buvo gauta informacija iš Lenkijos, kad tokios įmonės nėra (fiktyvi įmonė). *(plačiau žiūrėti valstybinio audito ataskaitos 4 priedą)*

– Nepakankama paklausimų, susijusių su įtariamu PVM sukčiavimu, nagrinėjimo, atsakymų į minėtus paklausimus projektų rengimo ir derinimo su Centrinio mokesčių administratoriaus PVM kontrolės padaliniu kontrolė *(plačiau žiūrėti valstybinio audito ataskaitos 4 priedą)*.

– Apibendrinus ir įvertinus audito metu iš teritorinių mokesčių inspekcijos gautą informaciją nustatyta, kad daugelis teritorinių mokesčių inspekcijų, siųsdamos spontanię informaciją, susijusią su PVM, vadovaujasi Abipusės pagalbos taisyklių nuostatomis¹⁸, kurios reglamentuoja keitimąsi spontanine informacija tiesioginių mokesčių srityje, nors turėtų vadovautis Abipusės pagalbos taisyklių nuostatomis, reglamentuojančiomis keitimąsi su PVM susijusia informacija. *(Žr. rekomendacijų 4.3. p.)*

4.4. Lietuvos ir Lenkijos siunčiamų/gaunamų paklausimų registravimas.

Palyginus Tarptautinio informacijos mainų skyriaus ir Lenkijos AKR pateiktus duomenis apie Lietuvos–Lenkijos mokesčių administratorių siunčiamus/gaunamus paklausimus ir spontaniškos informacijos pranešimus, nustatyta, kad visi iš Lenkijos mokesčių administratoriaus gauti paklausimai yra užregistruoti Tarptautinių informacijos mainų skyriaus apskaitoje. Pagal Lenkijos AKR pateiktus duomenis Lietuvos mokesčių administratoriaus siųsti paklausimai užregistruoti Lenkijos kompetentingos institucijos, atsakingos už tarptautinius informacijos mainus, apskaitoje.

Audito metu nustatyta, kad atskiros Lietuvos ir Lenkijos mokesčių administratorių siunčiamų paklausimų formos yra nepilnai užpildytos. Dažniausiai nėra informacijos apie sandorio pobūdį (veiklos rūšį).

¹⁸ Abipusės pagalbos taisyklių 50 ir 51 punktai

IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

1. Bendradarbiavimo keičiantis informacija PVM srityje mastas

<i>Išvados</i>
<p>Teigiama: Lietuvai tapus ES nare pradėta keistis informacija netiesioginių mokesčių (akcizų ir PVM) srityje. Lietuvos mokesčių administratoriai aktyviai naudojami teisės aktu, reglamentuojančių tarptautinius informacijos mainus PVM srityje, nuostatų galimybėmis: žymiai padidėjo siunčiamų ir gaunamų paklausimų ir spontaniškos informacijos pranešimų skaičius. (<i>Žr. ataskaitos 98 psl.</i>)</p>

2. Atsakymų į ES šalių mokesčių administratorių siunčiamus paklausimus pateikimas laiku

<i>Išvados</i>
<p>Teigiama: Centrinis mokesčių administratorius iš esmės laikėsi Reglamento nustatytų atsakymų į paklausimus pateikimo terminų arba atsakydavo į juos anksčiau nustatyto termino. (<i>Žr. ataskaitos 12 psl.</i>)</p> <p>Tobulintina:</p> <p>2.1. Iš užsienio mokesčių administratorių gaunamų paklausimų persiuntimo atitinkamoms teritorinėms mokesčių inspekcijoms ar Centrinio mokesčių administratoriaus padaliniais procedūrų kontrolė. (<i>Žr. ataskaitos 13 psl.</i>)</p>

<i>Rekomendacijos</i>	<i>Pažanga</i>
<p>2.1. Užtikrinti, kad iš ES šalių gauti paklausimai ir spontaniškos informacijos pranešimai Tarptautinių informacijos mainų skyriaus duomenų bazėje būtų registruojami ir persiunčiami atitinkamoms teritorinėms mokesčių inspekcijoms ar Centrinio mokesčių administratoriaus padaliniais Centrinio mokesčių administratoriaus vidaus teisės aktuose nustatytais terminais.</p> <p><i>Žr. ataskaitos 13 psl.</i></p>	

3. Bendradarbiavimo keičiantis informacija PVM srityje rezultatyvumas

<i>Išvados</i>
<p>Tobulintina:</p> <p>3.1. Duomenų apie tarptautinių informacijos mainų PVM srityje metu gautos informacijos panaudojimo rezultatus suvedimas į duomenų bazes. (<i>Žr. ataskaitos 14 psl.</i>)</p> <p>3.2. Informacijos, gautos iš užsienio mokesčių administratorių, panaudojimo efektyvumo analizė ir vertinimas, siekiant nustatyti tiesioginius ir netiesioginius finansinius rezultatus, pasiektus pasinaudojus gauta informacija. (<i>Žr. ataskaitos 14 psl.</i>)</p>

<i>Rekomendacijos</i>	<i>Pažanga</i>
<p>3.1. Kaupti ir sisteminti visus duomenis apie iš tarptautinių informacijos mainų PVM srityje metu gautos informacijos panaudojimą, vertinti finansinius rezultatus ir kitą tiesioginį ar netiesioginį poveikį. <i>Žr. ataskaitos 14 psl.</i></p>	<p>Centrinis mokesčių administratorius informavo, kad visos teritorinės mokesčių inspekcijos suvedė į Tarptautinių informacijos mainų bylų apskaitos kompiuterinę programą duomenis apie per 2004 ir 2005 m. iš užsienio gautos informacijos panaudojimo rezultatus.</p>
<p>3.2. Abipusės pagalbos taisyklėse detaliau reglamentuoti, kokie duomenys apie iš užsienio gautos informacijos panaudojimą yra reikšmingi ir kada turi būti suvedami. <i>Žr. ataskaitos 14 psl.</i></p>	
<p>3.3. Vertinti iš užsienio gautą spontanią informaciją, atsižvelgiant į jos reikšmingumą numatyti atitinkamas kontrolės priemones. <i>Žr. ataskaitos 16 psl.</i></p>	

4. Centrinio mokesčių administratoriaus taikomos vidaus kontrolės priemonės tarptautinių informacijos mainų PVM srityje

<i>Išvados</i>	
Tobulintina:	
4.1. Iš užsienio šalių mokesčių administratorių gautos informacijos analizė ir sklaida. (<i>Žr. ataskaitos 18 psl.</i>)	
4.2. Vidaus kontrolė vietose, t.y. teritorinėse mokesčių inspekcijose. (<i>Žr. ataskaitos 19 psl.</i>)	
<i>Rekomendacijos</i>	<i>Pažanga</i>
4.1 Užtikrinti iš užsienio mokesčių administratorių gautos naudingos informacijos analizę ir sklaidą tarp visų teritorinių mokesčių inspekcijų ir Centrinio mokesčių administratoriaus padalinių. <i>Žr. ataskaitos 18 psl.</i>	Centrinis mokesčių administratorius informavo, kad nuo 2006 m. informaciją, kuri tiesiogiai nesusijusi su paklausime minimu mokesčių mokėtoju, bet gali būti naudinga, perduoda atitinkamoms teritorinėms mokesčių inspekcijoms ar Centrinės mokesčių inspekcijos padaliniams. Nuo 2006-03-13 Centrinio mokesčių administratoriaus PVM kontrolės skyriaus darbuotojai iš užsienio mokesčių administratorių gavę spontanine informaciją apie dingusius ar įtartinus prekeivius ir nustatę sandorius/ryšius su Lietuvos mokesčių mokėtojais, ne tik inicijuoja ir koordinuoja kontrolės veiksmus, persiunčia informaciją atitinkamai teritorinei mokesčių inspekcijai, bet PVM mokėtojų kontrolei svarbią informaciją įtraukia į minėtą duomenų bazę, prieinamą visiems Centrinio mokesčių administratoriaus ir teritorinių mokesčių inspekcijų padaliniams.
4.2. Užtikrinti, kad paklausimai, kuriuose pateikta informacija kelia įtarimą dėl galimo PVM sukčiavimo, būtų perduodami Centrinio mokesčių administratoriaus PVM kontrolės padaliniui. <i>Žr. ataskaitos 18 psl.</i>	Centrinis mokesčių administratorius informavo, kad nuo 2006 m. iš užsienio gavus paklausimo, kuriame langelis „Įtariamas sukčiavimas“ nepažymėtas, bet pateikta informacija kelia įtarimą dėl galimo PVM

	sukčiavimo, kopiją Tarptautinių informacijos mainų skyrius teikia PVM kontrolės skyriui.
4.3. Užtikrinti teritorinių mokesčių inspekcijų kontrolę vietose. Atliekant teritorinių mokesčių inspekcijų kompleksinius patikrinimus vertinti vidaus kontrolės priemonės tarptautinių informacijos mainų PVM srityje. <i>Žr. ataskaitos 19 psl.</i>	Centrinio mokesčių administratoriaus Kontrolės departamentas informavo, kad ateityje atliekant kompleksinius teritorinių mokesčių inspekcijų patikrinimus numato vertinti teritorinėse mokesčių inspekcijose nustatytas vidaus kontrolės priemonės tarptautinių informacijos mainų PVM srityje.

Valstybės ataskaitų ir pajamų audito
departamento direktorė

Jolita Korzunienė

Vyriausioji valstybinė auditorė (grupės
vadovė)

Erika Latyšovič

SUTRUMPINIMŲ IR SĄVOKŲ PAAIŠKINIMAI

ES – Europos Sąjunga.

Centrinis mokesčių administratorius – Valstybinė mokesčių inspekcija prie Finansų ministerijos.

Teritorinės mokesčių inspekcijos – apskričių valstybinės mokesčių inspekcijos.

DMMD – Centinio mokesčių administratoriaus Didžiųjų mokesčių mokėtojų departamentas.

PVM – Pridėtinės vertės mokestis.

VIES sistema – (*angl. VAT Information Exchange System*) – su PVM susijusios informacijos mainų sistema tarp ES valstybių narių.

SCAC – Nuolatinio administracinio bendradarbiavimo komitetas (*angl. Standing Committee for Administrative Co-operation in the field of indirect taxation*).

Paklausimas – SCAC aprobuota bendroji keitimosi su PVM susijusia informacija forma (SCAC2004). Ši forma yra naudojama keičiantis su PVM susijusia informacija, kuri pildoma ir siunčiama kitai valstybei, kai:

- prašoma informacijos iš kitos valstybės narės (paklausimas);
- atsakoma į kitos valstybės narės pateiktą paklausimą (atsakymas);
- pateikiama spontaniinė informacija kitai valstybei narei;
- atsakoma į kitos valstybės pateiktą spontaniinę informaciją.

Greitasis paklausimas – SCAC aprobuota bendroji keitimosi informacija, susijusia su įtariamu PVM sukčiavimu, forma (SCAC383). Ši forma naudojama, kai ES šalys narės siekia operatyviai gauti informaciją apie kitoje valstybėje narėje įregistruotą mokesčių mokėtoją ir su juo susijusius asmenis, atsakoma į kitos valstybės narės pateiktą tokio paties pobūdžio paklausimą, pateikiama spontaniinė informacija, susijusi su įtariamu PVM sukčiavimo atveju.

FR0797 – Centrinio mokesčių administratoriaus patvirtinta forma, kuri naudojama paaiškėjus aplinkybėms, keliančioms įtarimų dėl galimo PVM sukčiavimo atvejo, būtina iš kitos ES valstybės narės gauti informaciją apie tos šalies apmokestinamąjį asmenį; siunčiant valstybėms narėms spontaniinę informaciją, susijusią su įtariamu PVM sukčiavimo atveju.

Spontaniinė informacija – nereguliarus informacijos, kuri gali būti reikšminga sprendžiant apmokestinimo PVM klausimus, pateikimas kitai valstybei be išankstinio prašymo.

CCN – (*angl. Common Communication Network Mail*) – bendras valstybių narių informacinis tinklas, skirtas keitimuisi mokesčine informacija tarp valstybių narių kompetentingų institucijų.

Automatinė informacija – periodiškai pagal susitarimuose ir ES teisės aktuose numatytus terminus ir sąlygas perduodama informacija apie užsienio valstybės mokesčių mokėtojams išmokėtas sumas arba bet kokios kitos iš anksto apibrėžtos informacijos reguliarus perdavimas be išankstinio prašymo.

KEITIMOSI INFORMACIJA SISTEMA

Atsakingi Centrinio mokesčių administratoriaus padaliniai

Centrinio mokesčių administratoriaus Tarptautinių informacijos mainų skyrius – padalinys, atsakingas už tinkamą tarptautinių išpareigojimų įgyvendinimą, keičiantis mokestine informacija su užsienio valstybių kompetentingomis institucijoms ir tarptautinio administracinio bendradarbiavimo koordinavimą. *Tarptautinių informacinių mainų skyrius:*

- pagal ES teisės aktus teikia užsienio kompetentingoms institucijoms paklausimus, spontaninės informacijos pranešimus ir atsakymus į juos, susijusius su abipusės pagalbos teikimu administruojant PVM;

- koordinuoja, kontroliuoja ir metodiškai vadovauja teritorinėms mokesčių inspekcijoms ir Centrinio mokesčių administratoriaus padaliniams abipusės pagalbos su užsienio kompetentingomis institucijomis klausimais.

Centrinio mokesčių administratoriaus PVM kontrolės padalinys – padalinys, atsakingas už bendradarbiavimą keičiantis informacija PVM srityje, kai įtariamas PVM sukčiavimas. Minėto padalinio pagrindinės funkcijos yra nagrinėti ir vertinti iš ES valstybių mokesčių administratorių gautus paklausimus (pranešimus), susijusius su įtariamais PVM sukčiavimo atvejais. *Centrinio mokesčių administratoriaus PVM kontrolės padalinys:*

- pagal ES teisės aktus teikia užsienio kompetentingoms institucijoms paklausimus, spontaninės informacijos pranešimus ir atsakymus į juos, susijusius su įtariamu PVM sukčiavimu;

- koordinuoja, kontroliuoja ir metodiškai vadovauja teritorinių mokesčių inspekcijų padaliniams keičiantis informacija, susijusia su įtariamu PVM sukčiavimu.

Centrinio mokesčių administratoriaus Didžiųjų mokesčių mokėtojų departamentas ir teritorinių mokesčių inspekcijų atsakingi padaliniai, vadovaudamiesi Lietuvos Respublikos, ES teisės aktų, dvigubo apmokestinimo išvengimo sutarčių, Abipusės pagalbos taisyklių nuostatomis:

- kreipiasi į Tarptautinių informacijos mainų skyrių dėl informacijos gavimo iš užsienio valstybių mokesčių administracijų;

- per Tarptautinių informacijos mainų skyrių teikia informaciją užsienio valstybių mokesčių administracijoms.

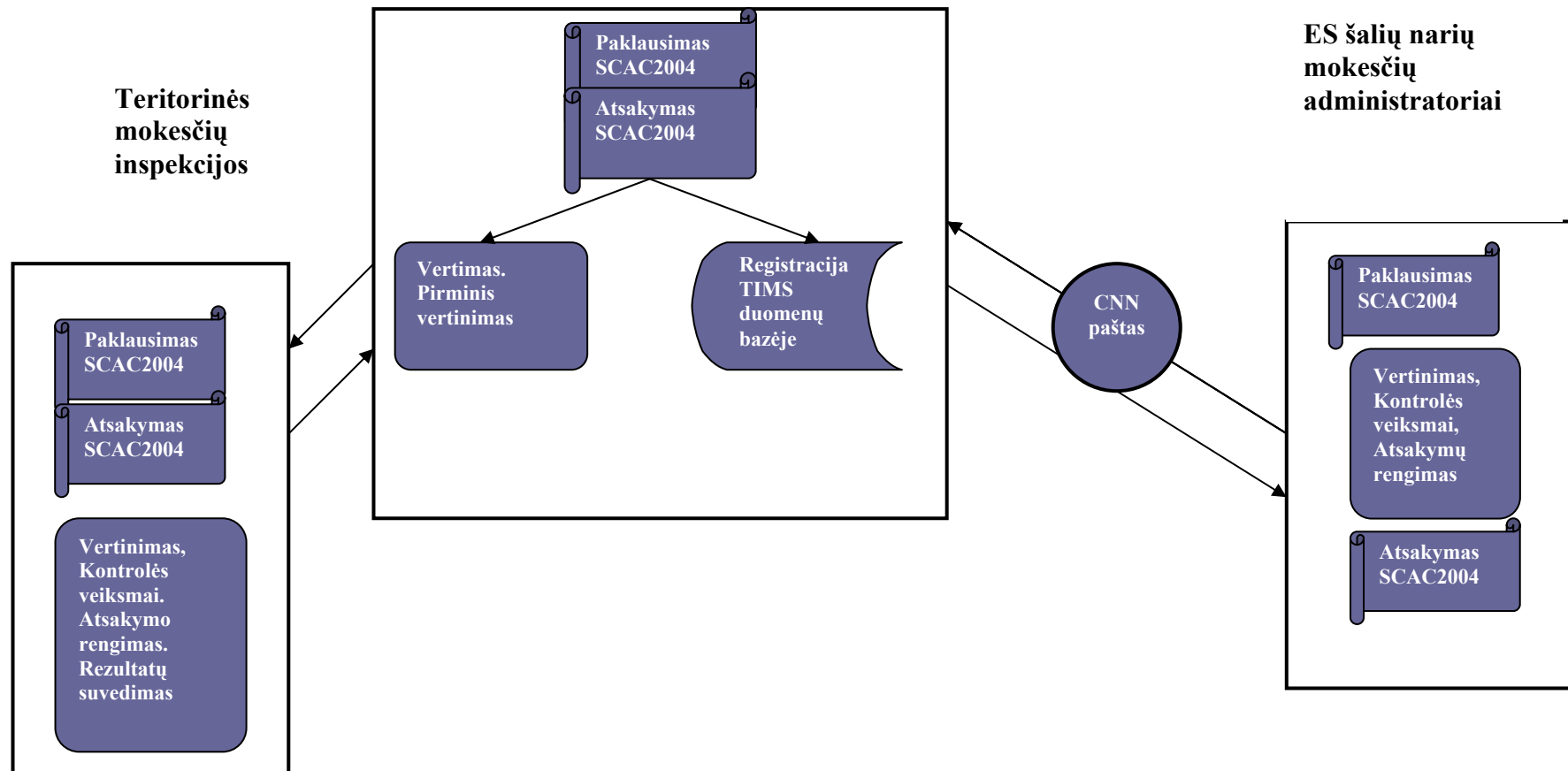
Centrinio mokesčių administratoriaus patvirtinti teisės aktai dėl informacijos keitimosi PVM srityje:

Abipusės pagalbos ir keitimosi informacija su užsienio valstybių mokesčių administracijomis taisyklės – Centrinio mokesčių administratoriaus patvirtintos taisyklės, reglamentuojančios teritorinių mokesčių inspekcijų ir Centrinio mokesčių administratoriaus padalinių veiklą tarptautinių informacijos mainų srityje. Taisyklės patvirtintos, siekiant įgyvendinti Reglamento ir kitų ES teisės aktų nuostatas dėl abipusės pagalbos ir keitimosi informacija ir užtikrinti sklandų Lietuvos ir užsienio valstybių mokesčių administracijų bendradarbiavimą keičiantis informacija. Abipusės pagalbos taisyklės reglamentuoja atvejus, kuomet viena valstybė gali kreiptis į kitą su atskiru paklausimu dėl papildomos informacijos suteikimo, su tuo susijusių administracinių tyrimų atlikimo, nustato paklausimų ir spontaniškos informacijos siuntimo ir gavimo procedūras.

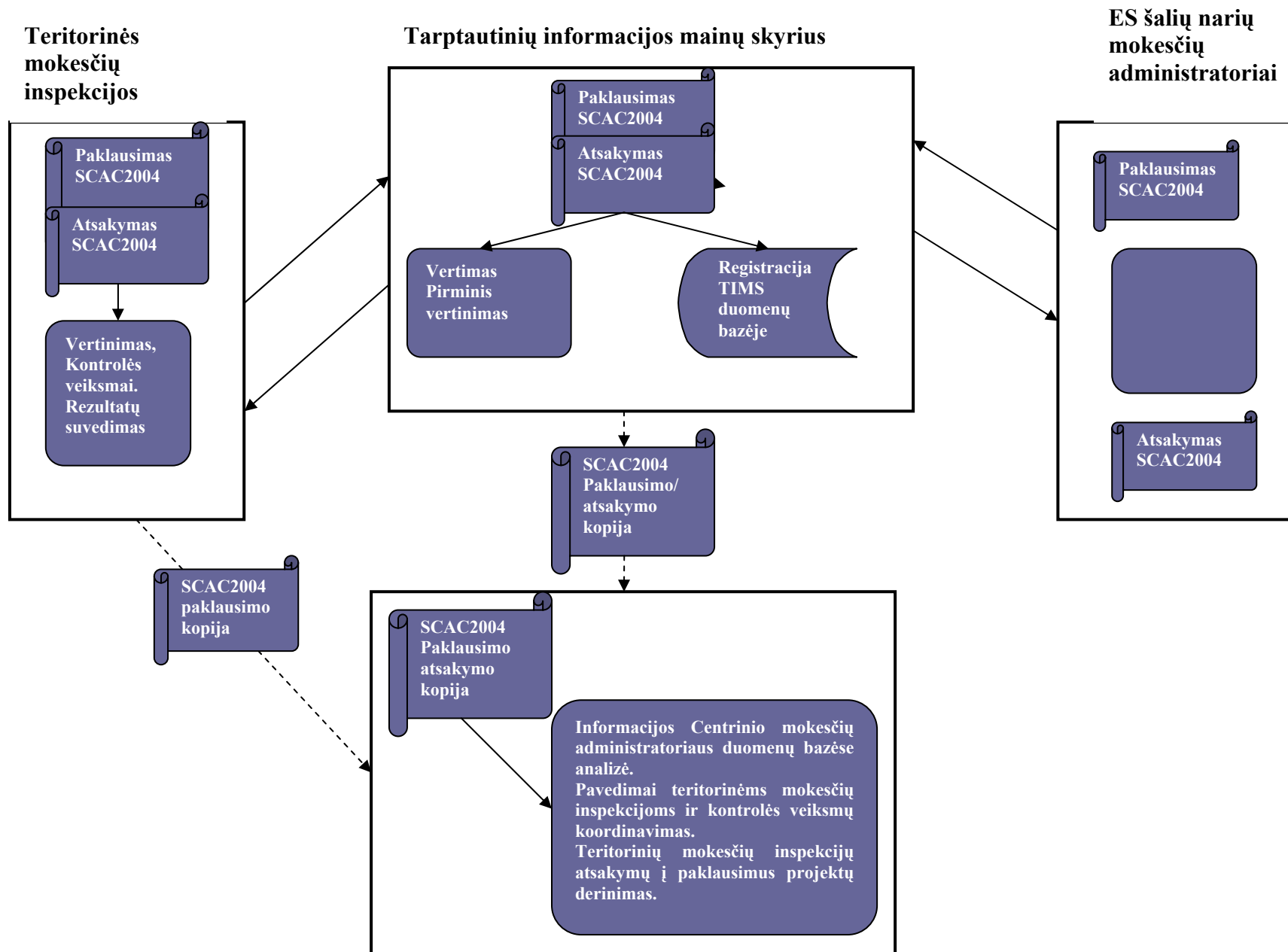
Informacijos, susijusios su įtariamais PVM sukčiavimo atvejais, mainų su ES valstybėmis narėmis taisyklės – Centrinio mokesčių administratoriaus patvirtintos taisyklės, kurios nustato su įtariamais PVM sukčiavimo atvejais susijusios informacijos keitimosi tarp ES valstybių narių mokesčių administracijų, naudojant bendrąją informacijos, susijusios su įtariamais PVM sukčiavimo atvejais, mainų formą.

Keitimosi informacija PVM srityje tarp ES šalių mokesčių administratorių proceso schema pridedama.

**Centrinio mokesčių administratoriaus
Tarptautinių informacijos mainų skyrius**

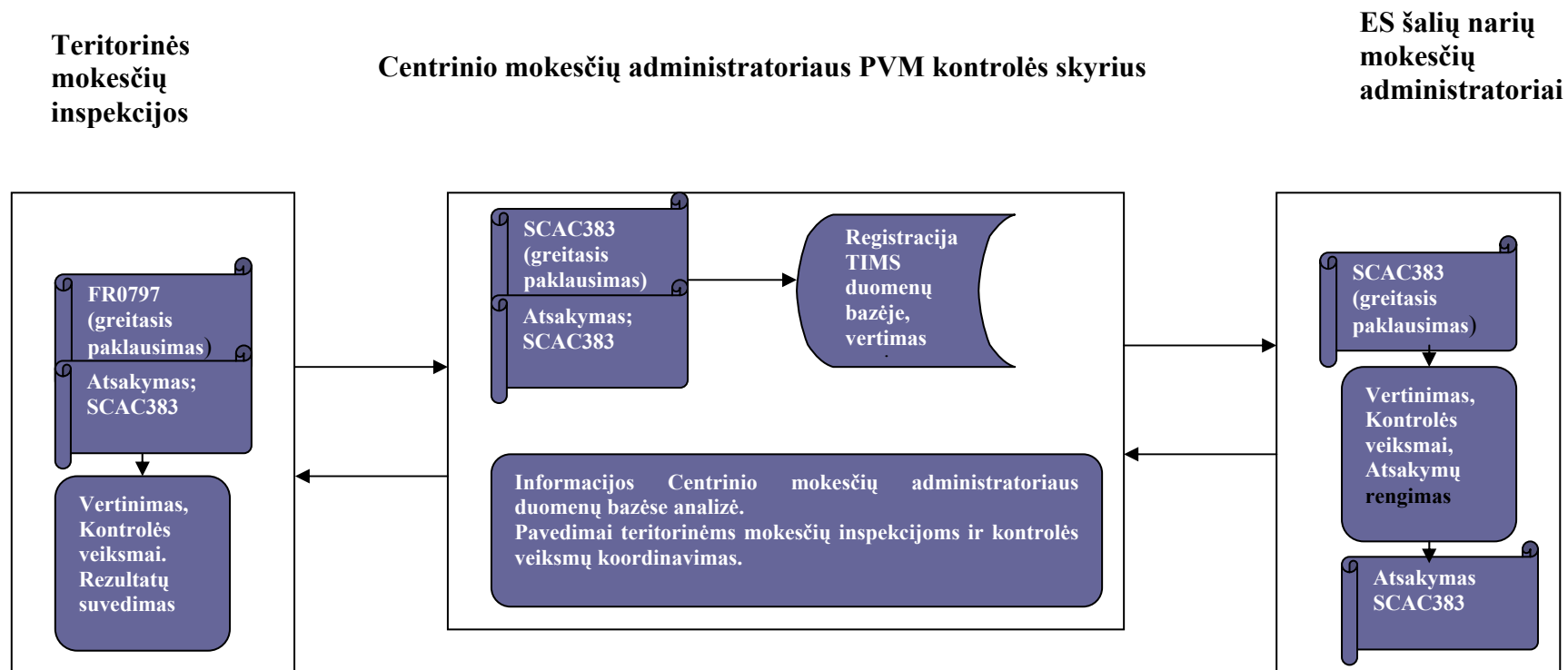

1 pav. Informacijos mainų PVM srityje schema nesant įtarimų dėl galimo PVM sukčiavimo

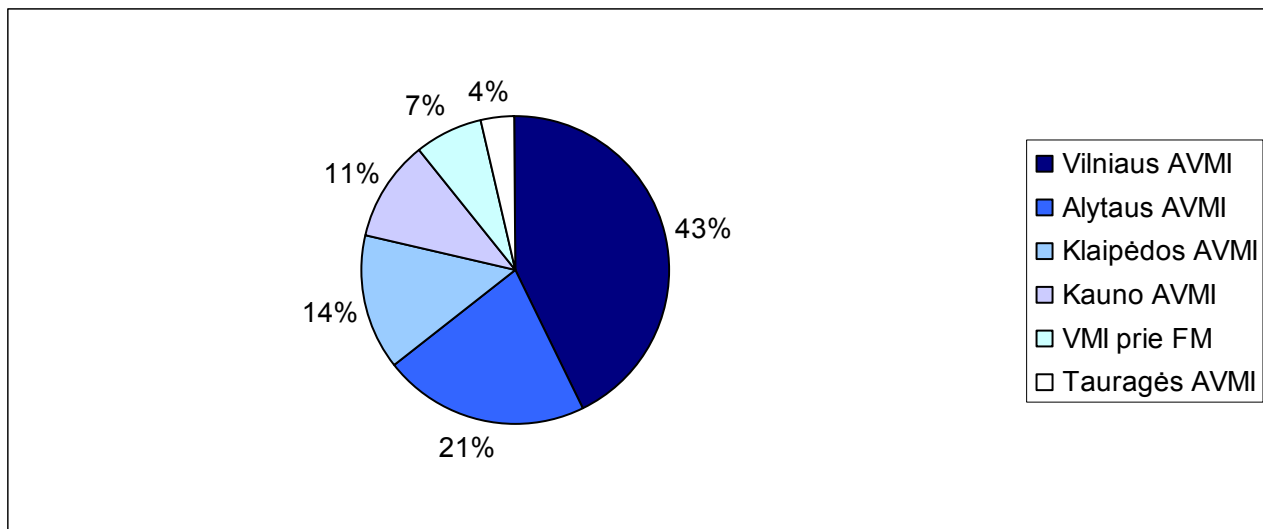
Centrinio mokesčių administratoriaus PVM kontrolės skvrius

2 pav. Informacijos mainų PVM srityje schema, esant įtarimams dėl galimo PVM sukčiavimo naudojant SCAC2004 (paklausimus)

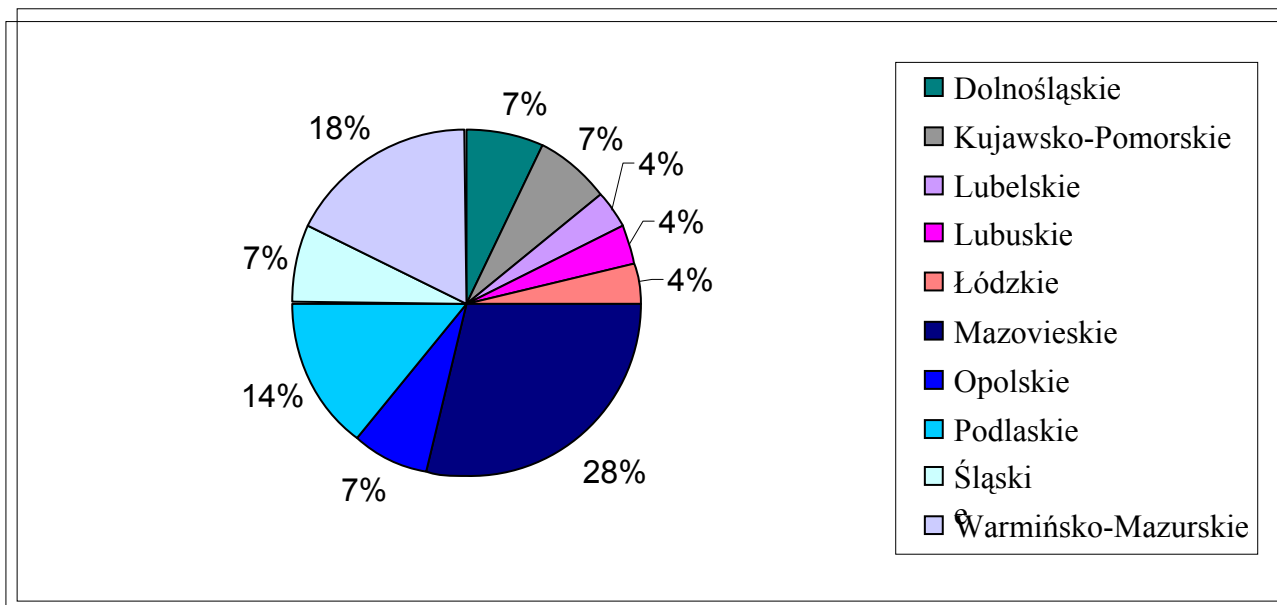

3 pav. Informacijos mainų PVM srityje schema, esant įtarimams dėl galimo PVM sukčiavimo naudojant SCAC383 (greituosius paklausimus)

**LIETUVOS LENKIJAI IR LENKIJOS LIETUVAI IŠSIŪSTŲ PAKLAUSIMŲ
 PASISKIRSTYMAS PAGAL TERITORINES MOKESČIŲ INSPEKCIJAS**

1 pav. Lenkijai išsiųstų paklausimų pasiskirstymas pagal teritorines mokesčių inspekcijas

2 pav. Lietuvai išsiųstų paklausimų pasiskirstymas pagal teritorines mokesčių inspekcijas

TERITORINIŲ MOKESČIŲ INSPEKCIJŲ TAIKOMOS VIDAUS KONTROLĖS PROCEDŪROS TARPTAUTINIŲ INFORMACIJOS MAINŲ PVM SRITYJE

1. Siunčiamų/gaunamų paklausimų apskaita.

Pagal Abipusės pagalbos taisykles teritorinėse mokesčių inspekcijose tvarkyti gautų/išsiustų paklausimų apskaitą, kontroliuoti jų nagrinėjimo eigą turi tam paskirti kontaktiniai asmenys.

Audito metu nustatyta, kad skirtingų teritorinių mokesčių inspekcijų kontaktiniai asmenys skirtingai tvarko paklausimų apskaitą. Papildomo audito Kauno apskrities valstybinėje mokesčių inspekcijoje metu kilo abejonių dėl inspekcijos siunčiamų/gaunamų paklausimų ir spontaniškos informacijos pranešimų apskaitos duomenų patikimumo (7 pavyzdys).

7 pavyzdys. Siunčiamų/gaunamų paklausimų apskaita

Vilniaus apskrities valstybinės mokesčių inspekcijos kontaktiniai asmenys registruoja paklausimus specialiai sukurtose Excel lentelėse, kuriose surašoma pagrindinė informacija: paklausimo forma, ar įtariamas PVM sukčiavimas, patikrinimų skyrius ir pan. Konkretus tarnautojas, kuriam pavesta nagrinėti paklausimus, registruoja atliktus veiksmus ir pateiktų atsakymų datas.

Kauno apskrities valstybinės mokesčių inspekcijos paklausimai registruoti informacinėje paklausimų registracijos sistemoje (toliau – IRS). Audito metu nustatyta, kad ne visi gaunami/siunčiami paklausimai įregistruoti IRS, suvesti ne visi duomenys apie paklausimus, kiti, su siunčiamais paklausimais susiję, dokumentai (jų kopijos).

Teritorinių mokesčių inspekcijų pateikti statistiniai duomenys apie išsiustus paklausimus nesutampa su Tarptautinių informacijos mainų skyriaus duomenimis (8 pavyzdys).

8 pavyzdys. Duomenų apie išsiustus/gautus paklausimus patikimumas

Kauno apskrities valstybinė mokesčių inspekcija tris kartus tikslino valstybiniams auditoriams teikiamus statistinius duomenis. Kauno apskrities valstybinė mokesčių inspekcija 2006-04-28 raštu Nr. (28)-K-3804 informavo, kad Inspekcijoje buvo patikslinta siunčiamų/gaunamų paklausimų ir spontaniškos informacijos pranešimų apskaita, pašalinti neatitikimai, papildyti duomenys.

Audito metu nustatyta, kad ne visos teritorinės mokesčių inspekcijos suveda duomenis apie iš užsienio valstybių mokesčių administratorių gautos informacijos panaudojimo rezultatus.

Papildomo audito Kauno apskrities valstybinės mokesčių inspekcijos metu taip pat neradome patvirtinimų, kad Kauno apskrities valstybinės mokesčių inspekcijos duomenys apie atliktus kontrolės veiksmus ir tyrimo rezultatus yra suvesti į duomenų bazę.

9 pavyzdys. Siunčiamų/gaunamų paklausimų kontrolė

Kauno apskrities valstybinės mokesčių inspekcijos viršininko patvirtintoje Abipusės pagalbos ir keitimosi informacija su užsienio valstybių mokesčių administracijomis tvarkoje²⁰ nenustatyti asmenys, turintys užtikrinti, kad prieš siunčiant paklausimą buvo pasinaudota visais galimais informacijos šaltiniais.

Kauno apskrities valstybinė mokesčių inspekcija informavo, kad patikrinimų ir atrankos padalinių vadovai prižiūri, ar buvo atlikti pirmiau minėti veiksmai. Siunčiamo paklausimo projektą vizuoja jį rengęs specialistas, patikrinimų skyriaus vedėjas, Inspekcijos viršininko pavaduotojas.

Kauno apskrities valstybinė mokesčių inspekcija 2006-04-28 raštu Nr. (28)-K-3804 informavo, kad Inspekcijos viršininko pavaduotojos raštu inspekcijos Patikrinimų skyriams nurodyta, gavus informaciją iš užsienio valstybių mokesčių administratorių ir ją panaudojus, užpildyti ir pateikti inspekcijos kontaktiniams asmenims informacijos panaudojimo kortelę. Iki 2006-03-22 buvo surinkti ir į Tarptautinių informacijos mainų skyriaus duomenų bazę suvesti duomenys apie iš užsienio valstybių mokesčių administratorių gautos informacijos panaudojimą.

Vilniaus ir Marijampolės apskričių valstybinių mokesčių inspekcijų vidaus auditoriai savo ataskaitose pažymėjo, kad visi iš užsienio šalių mokesčių administratorių gauti paklausimai ir spontaniškos informacijos pranešimai, atsakymai į užsienio administracijų paklausimus užregistruoti Centrinio mokesčių administratoriaus duomenų bazėje. Atsakingais už tarptautinius informacijos mainus paskirti kontaktiniai asmenys iš užsienio valstybių mokesčių administracijų gautos informacijos panaudojimo rezultatus per nustatytą terminą¹⁹ suveda į duomenų bazę.

Vilniaus apskrities valstybinėje mokesčių inspekcijoje ir Centrinio mokesčių administratoriaus Didžiųjų mokesčių mokėtojų departamente duomenys apie siunčiamų/gaunamų paklausimų nagrinėjimo eigą ir tyrimo rezultatus fiksuojami ataskaitoje apie informacijos panaudojimą, pagal kurią duomenys suvedami į duomenų bazę.

2. Teritorinių mokesčių inspekcijų siunčiamų paklausimų kontrolė.

Ar prieš siunčiant paklausimą buvo pasinaudota visais turimais informacijos šaltiniais vietoje, turi užtikrinti teritorinės mokesčių inspekcijos atitinkamo padalinio darbuotojas, atliekantis tyrimą dėl konkretaus paklausimo, ir jo tiesioginis vadovas.

Patikrinus kaip teritorinės mokesčių inspekcijos užtikrina siunčiamų paklausimų kontrolę, nustatyta:

– Papildomo audito Kauno apskrities valstybinėje mokesčių inspekcijoje metu negavome pakankamų įrodymų, koku būdu padalinių vadovai, kontaktiniai asmenys ar kiti atsakingi asmenys užtikrina, kad prieš siunčiant paklausimą būtų pasinaudota visais galimais informacijos šaltiniais (9 pavyzdys).

¹⁹Iki 2005-11-02 Abipusės pagalbos taisyklėse nebuvo nustatyta, per kiek laiko duomenys apie pagal paklausimus gautos informacijos panaudojimą turi būti suvedami į Tarptautinių informacijos mainų skyriaus duomenų bazę, o nuo minėtos datos terminas jau nustatytas, t. y. per 14 dienų po rezultatų gavimo.

– Marijampolės apskrities valstybinės mokesčių inspekcijos vidaus auditorius savo ataskaitoje pažymėjo, kad atskirose paklausimų bylose, saugomose pas kontaktinį asmenį, nepakanka informacijos, ar buvo išnaudotos visos galimybės informacijai apie mokesčių mokėtoją gauti vietoje.

– Vilniaus apskrities valstybinės mokesčių inspekcijos vidaus auditoriai savo ataskaitoje pažymėjo, kad, prieš siunčiant paklausimą Tarptautinių informacijos mainų skyriui, kontaktiniai asmenys dar kartą patikrina VIES duomenis. Įrodymų, patvirtinančių, kad prieš siunčiant paklausimą buvo nustatytas VIES duomenų neatitikimas ir išnaudotos visos galimybės gauti informaciją vietoje, negauta.

3. Paklausimų, susijusių su įtariamu PVM sukčiavimu, kontrolė.

Teritorinių mokesčių inspekcijų ir Centrinio mokesčių administratoriaus padaliniai, siųsdami Tarptautinių informacijos mainų skyriui paklausimą su pažymėtu langeliu „Įtariamas PVM sukčiavimas“, jo kopiją turi siųsti paštu Centrinio mokesčių administratoriaus PVM kontrolės skyriui. Jeigu rengiamas atsakymas į paklausimą su pažymėtu langeliu „Įtariamas PVM sukčiavimas“, arba kuriuo remiantis buvo nustatytas PVM sukčiavimas, tokio atsakymo projektą, prieš siųsdamas jį Tarptautinių informacijos mainų skyriui, teritorinės mokesčių inspekcijos kontaktinis asmuo turi suderinti su Centrinio mokesčių administratoriaus PVM kontrolės skyriumi.

Teritorinių mokesčių inspekcijų darbuotojai, kuriems pavesta atlikti tyrimą dėl konkretaus paklausimo ir kontaktiniai asmenys yra atsakingi už tai, kad atsakymo į paklausimą projektas būtų suderintas su Centrinio mokesčių administratoriaus PVM kontrolės skyriumi.

Sprendimą, kad atvejis, dėl kurio yra siunčiamas paklausimas, priskirtinas prie įtariamo PVM sukčiavimo, priima teritorinės mokesčių inspekcijos ir Centrinio mokesčių administratoriaus padalinių specialistas, patikrinimų skyriaus vedėjas, kontaktiniai asmenys.

Centrinio mokesčių administratoriaus Kontrolės departamentas pažymėjo, kad sąvoka „Įtariamas sukčiavimas“ sąmoningai neapibrėžiama. Centrinio mokesčių administratoriaus vidiniame interneto puslapyje yra užsienio mokesčių administratoriui siunčiamo paklausimo pavyzdys (dėl informacijos, kai įtariamas sukčiavimas): pateikiami pavyzdžiai, kokiais atvejais žymėtinas langelis „Įtariamas sukčiavimas“, „Abejotinas sandoris“, „Abejotinas gabenimas“. Šių sąvokų apibrėžimai nuolat papildomi naujais pavyzdžiais iš praktikos ir tai periodiškai perteikiama teritorinėms mokesčių inspekcijoms mokymų, pasitarimų metu.

Audito metu nustatyta, kad teritorinės mokesčių inspekcijos ir Centrinio mokesčių administratoriaus patikrinimo padalinių vadovai ir kontaktiniai asmenys nepakankamai kontroliuoja, ar visais atvejais rengiant atsakymą į paklausimą su pažymėtu langeliu „Įtariamas

²⁰ 2004-08-16 Kauno teritorinės mokesčių inspekcijos viršininko įsakymas Nr. V-153.

PVM sukčiavimas“ atsakymo projektas yra derinamas su PVM kontrolės skyriumi, ar pagrįstas yra sprendimas priskirti tam tikrą atvejį prie PVM sukčiavimo. (10 pavyzdys).

10 pavyzdys. Paklausimų, susijusių su įtariamu PVM sukčiavimu, kontrolė

1. DMMD, siunčiant tris identiškus paklausimus dėl vienos Lietuvos įmonės sandorių su kitų ES šalių įmonėmis, vertino skirtingai, vienus įvertino kaip susijusius su PVM sukčiavimu, kitus – ne, nors visos trys įmonės tarpusavyje susijusios trikampė prekybos ryšiais. Pokalbio metu specialistė, atsakinga už paklausimo parengimą, pažymėjo, kad langelį „Įtariamas PVM sukčiavimas“ paklausimo formoje savo nuožiūra pažymi asmuo, rengiantis paklausimą.

2. Patvirtinimus, kad atsakymų į paklausimus projektus DMMD darbuotojas derino su Centrinio mokesčių administratoriaus Kontrolės departamentu, nepateikė. Pokalbio metu specialistė, atsakinga už atsakymo projekto parengimą, pažymėjo, kad atsakymo projektas su Centrinio mokesčių administratoriaus Kontrolės departamento PVM kontrolės padaliniu derintas nebuvo.

3. Kauno apskrities mokesčių inspekcijos kontaktinis asmuo informavo, kad atsakymo į paklausimą, kai įtariamas PVM sukčiavimas, projektą su Centrinio mokesčių administratoriaus Kontrolės departamentu derina kontrolės veiksmus (auditą, mokestinį tyrimą) atliekantis asmuo telefonu arba el. paštu. Audito metu kontaktinis asmuo nepateikė įrodymų, patvirtinančių derinimo procedūras.